

Francesc Mezquita i Broch

*El temps a glops,
de pressa*

XXXIV Premi Poesia Ciutat de Benicarló, 2004

 BROSQUIL
edicions

 Oesia

On vol dir la veritat

L'obra de Francesc Mezquita i Broch ha anat trobant un lloc en l'àmbit literari actual. De publicació tardana, la seua paraula escrita en vers –i també en prosa–, ha rebut diversos guardons, tots ells a les comarques castellonenques, pàtria petita d'aquest autor.

La col·lecció de poesia de l'editorial Brosquil, que a hores d'ara ja deu ultrapassar la quarantena de títols, té al seu abast la publicació de bona part

EL TEMPS A GLOPS, DE PRESSA
FRANCESC MEZQUITA I BROCH
PREMI POESIA CIUTAT DE BENICARLÓ, 2004
PRÒLEG DE MANEL GARCIA GRAU
COL·LECCIÓ «POESIA», 39
42 PÀGINES
EDICIONS BROSQUIL, VALÈNCIA, 2005

dels premis que es convoquen al llarg del nostre país. El de «Ciutat de Benicarló», que ja va per la XXIV edició, ha estat atorgat a Francesc Mezquita i Broch, catedràtic de Geografia i Història a l'IES Ribalta de Castelló, i amb el núm. 39, ja forma part de la dita col·lecció.

Tot i que compartim cognom, no ens uneix cap lligam familiar. Sí que vaig coincidir amb ell, però, allà pel curs 1998-99 quan em van enviar a Castelló a fer classes. No ve al cas aquest apunt autobiogràfic, no obstant això, si no me'n puc estar d'annotar-ho és per una raó: coneixent la persona, entendrem més bé la poesia que escriu. Aquest és el cas que ens ocupa. Parlar de la poesia de Francesc Mezquita és parlar de la mirada d'un home, discret i sincer, que l'experiència ha fet madurar i que persegueix maneres de dir el pas del temps, la pàtina que deixa a la pell una altra primavera dubtosa, tímidament i subtilment.

Els trenta poemes que conformen aquest recull, prologat per Manel Garcia i Grau, són un diàleg constant amb algú que la majoria de vegades esdevé el mateix jo, tret dels casos evidents d'aquells versos de temàtica eròtica i/o amorosa: *A punt, com la fruita, / un divendres de maig / et tremola la veu / entre llavis que esperen / la poma roja / i pro-*

hibida. A banda d'això, Francesc Mezquita és el poeta que mira, l'home que s'interroga a cada mot, que es qüestiona principis i finals, jocs de

dies que reprenen els cicles, postals de la quotidianitat. Però, sobretot, hi trobem un afany per ser sincer amb el que diu i, més encara, amb el que vol, tot allò que cerca a través de la seua poesia. I ho fa discretament, senzillament, amb versos curts, frases simples, paraules clares, imatges transparents:

No és la distància / tan crua / com la veu freda / que s'allunya / deixant l'estela / silenciosa de l'oblit. / Horitzó sense mesura / que ens habita / com un pou impossible / que s'endinsa.

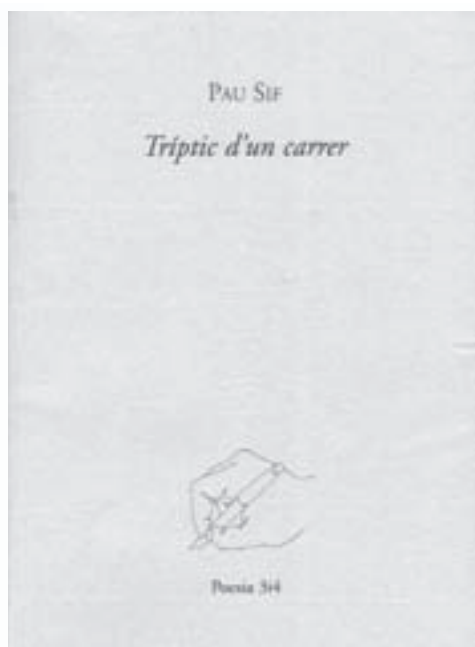
I amb aquesta subtilitat, les paraules es van bevent a glops el temps que passa, tots sabem que massa de pressa. Són les paraules que en Francesc rescata del silenci i llança cap a l'instant veloç, o paraules absortes per la quietud de les hores, o paraules necessàries per explicar la foscor de cada moment, o paraules que s'emmirallen en un ulls còmplices i amables, aquest tu de què parlàvem, company de somnis i de desig, reinventor de vida.

Poesia, doncs, de l'experiència, que ara ens arriba en forma de llibre, un objecte mort si no l'obrim, el fullegem, en resseguim cada línia, amb la calma que es mereix. Potser hi trobem la nostra veritat.

Begonya Mezquita

Ajuntar llambordes no sempre fa carrer

Sobta, en aquesta obra, la contradicció entre una certa unitat formal –sonets, decasíl·labs i tetrasíl·labs– i una dispersió temàtica total i absoluta, que fa impossible qualsevol lectura de conjunt d'uns poemes sense vida, d'uns poemes que no comuniquen.

TRIPTIC D'UN CARRER

PAU SIF

«XXIV PREMI DE POESIA SENYORIU D'AUSIÀS MARCH,
DE BENIARJÓ»

COL·LECCIÓ «POESIA 3 I 4», 123

50 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2005

Un total de vint-i-nou poemes, estructurats en tres parts –més un poema inicial, introductori– conformen aquest *Triptic d'un carrer*, el poemari amb què Pau Sif ha estat guardonat amb el Senyoriu d'Ausiàs March. La primera part, «Cel de carrers», la forma un conjunt de catorze sonets construïts sobre decasíl·labs. La segona, «Les llambordes», amb un total de set poemes de versos tetrasíl·labs. I la tercera, «El viatge», formada novament per set poemes de vers decasíl·lab, però en aquesta ocasió amb diversitat pel que fa a nombre de versos i a estructures estròfiques.

Fins aquí, la part evident, la part òbvia. La part, a més, que justificaria –per qüestions estructurals– la primera meitat del títol. La segona ja és tota una altra cosa, perquè qui açò signa es declara –ara i ací– totalment inhàbil per tal d'esbrinar el sentit, no només de la segona part del títol, sinó del poemari en

conjunt. Entrar al poema –i tornar-hi diversos cops– i eixir-ne tal i com s’hi ha entrat, sense que res del que allà és escrit haja provocat la més lleu emoció, sense commoure’s en cap moment: en definitiva, sense aconseguir d’establir-hi cap tipus de comunicació. És, aproximadament, el contrari d’allò que diu Joan Margarit –en el suculent epíleg del seu darrer poemari– que ha d’ocórrer amb la lectura de poesia: «d’un entreteniment se’n surt tal com s’hi ha entrat. [...] En canvi, en acabar de llegir un poema, ja no som els mateixos».

En ocasions, una certa recurrència temàtica sembla voler apuntar algun indicatiu que després, tanmateix, no es desenvolupa: el cranc que trobem en la primera part, com a símbol –potser massa rebregat, però símbol si més no– d’un cert neguit personal que no acabem de copsar. Com el calamar de la segona part, manllevat d’una cita de Ferrater, tant descontextualitzada que perd qualsevol sentit. Indicis, a més, que apunten a direccions contradictòries, que mai no arriben a confluïr. En altres ocasions, alguna imatge més reeixida fa albergar momentàniament l’esperança que anirà prenent cos allò que pretenia ser aquest conjunt de poemes. Però altres, bastant més abundants, hi pesen com tres lloses juntes: «Un gat enmig

del carrer s’ha podrit / d’ençà del xoc amb un Toledo nou / que el va arrambar sobre la propaganda / electoral del partit popular / contra l’asfalt [...]».

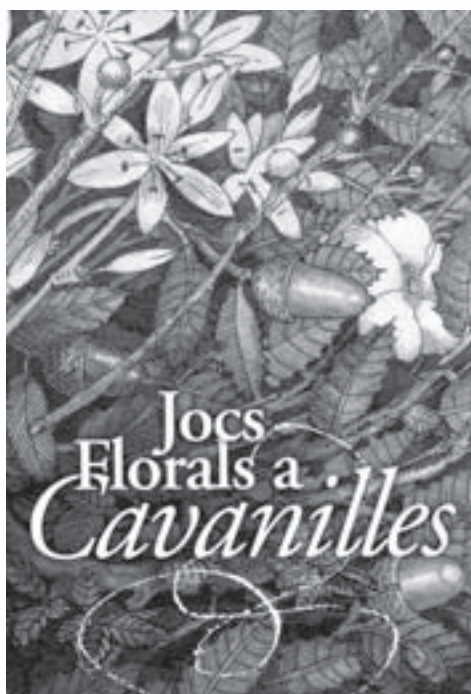
Potser, l’exigència formal d’ajustar-se a una mètrica més o menys estricta –decasil·labs, tetrasíl·labs, sonets... – ha llasstrat definitivament el conjunt del poemari («Moren versos. No naixen / aquests sonets bucòlics, com els vull. / [...] No puc fer sonets bells»). Potser. En qualsevol cas, i recuperant les paraules de Margarit: «Aquest és l’absurd que ha provocat l’allunyament de la poesia per part de molts lectors i lectores, en una mena de cerimònia d’autodestrucció d’alguns intel·lectuals que semblen aspirar a una poesia que no diu res llegida per ningú».

Pere Calonge

Natura, art, poesia: Cavanilles

La Universitat de València regala la intel·ligència i els sentits amb el generós volum, un *infolio* gairebé, del catàleg de l'exposició amb què honorà Antoni-Josep Cavanilles. Tot un luxe per al lector que trobe reu-nida poesia, pintura i fotografia *ad maior gloriam* de l'il·lustre botànic.

JOCs FLORALS A CAVANILLES

AA.DD.

MARTÍ DOMÍNGUEZ, ED.

223 PÀGINES

PUV, VALÈNCIA, 2005

Sota la denominació de *jocs florals* habitualment hom no espera trobar l'espendor que mostra aquesta obra, reflex del que fou l'exposició organitzada per la Universitat de València; més aviat esperaria pols i teranyines nostrades, polsim fuster amb què s'alimenten els corcs de la pàtria. Res de tot açò, però. Llum, més llum, i paisatges i paraules i imatges i veus i... Un país que s'eleva complex i divers entre les pàgines, polièdrica visió de la nostra geografia tot emprant com a guia la mirada crítica i descobridora de l'autor de les ja bicentenàries *Observaciones sobre el Reyno de Valencia*. Tot alternant fragments de les descripcions i les il·lustracions del genial *abbé* divuitesc, quasi un centenar d'artistes actuals –pintors, poetes, fotògrafs, junt amb alguns que, generositat de les Muses, exerceixen més d'un aquests venerables oficis– respongueren a la crida d'homenatjar l'il·lustrat valencià que potser més transcendència ha assolit, juntament amb *el gran musaraño* d'Oliva. L'obra és coordinada per Martí Domínguez, excel·lent novel·lista (sols cal recordar, per exemple *El secret de Goethe* o *Les confidències del comte Buffon*), periodista de divulgació científica, biòleg i professor de la Universitat, a més de director de la revista de divulgació científica *Mètode*. L'amor pregon per

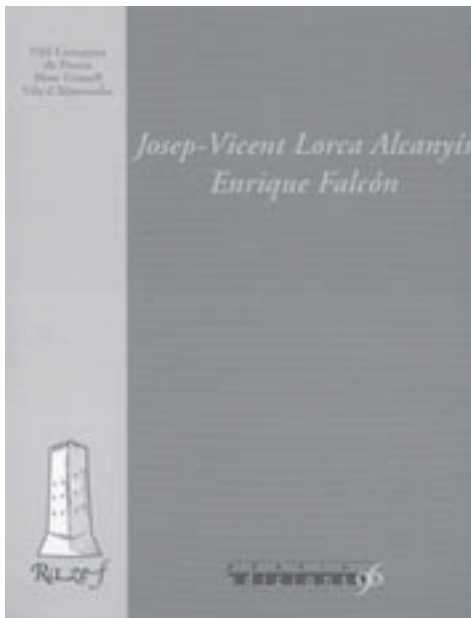
la matèria amb què hom treballa raja d'aquest volum, sense cap dubte.

El resultat és magnífic: des de les visions pictòriques, com el memorable *Retrat de Cavanilles* arcimboldià per Manuel Boix o el paisatge de Salvador Llosà (un vell conegut dels lectors valencians), a les fotografies i els poemes. Els col·laboradors han estat nombrosos i entusiastes, amb el bo i millor dels respectius àmbits; i des de la diversitat d'estils i tècniques han realitzat una aproximació al país, tant paisatgísticament com botànicament, que mai no ha comptat, d'acord amb la introducció de l'editor, amb una atenció especial dels seus artistes vers el paisatge, vers el territori, vers el país; ha mancat un Verdaguer, un Costa i Llobera, un Guerau de Liost, «un Cézanne enamorat de la muntanya de Santa Victòria»... Amb les boiroses excepcions de Teodor Llorente i el fluctuant barranc dels Alcadins i els llenços de Gonzalo Salvà. Afegiríem el cas de Vicent Andrés Estellés, on al seu *Mural del País Valencià* recull i utilitza sovint l'element paisatgístic. Recuperar el paisatge? Recuperar el país per a l'art? Recuperar-lo doncs amb l'excusa cordial i esforçada d'aquell personatge, aquell *abbé* en la millor tradició il·lustrada, que fou Antoni-Josep Cavanilles.

Alexandre Navarro

Dues cares de la mort

El llibre conté els poemaris que guanyaren l'any passat, en valencià i castellà, el «VII Certamen de Poesia Marc Granell, Vila d'Almussafes». Tant Josep-Vicent Lorca Alcanyís com Enrique Falcón semblen haver-se posat d'acord a assolir una veu ferma davant la mort.

VIII CERTAMEN MARC GRANELL VILA D'ALMUSSAFES, 2004

JOSEP-VICENT LORCA ALCANYÍS & ENRIQUE FALCÓN

COL·LECCIÓ «RAZEF», 5

52 PÀGINES

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2005

El primer poemari, signat per Josep-Vicent Lorca Alcanyís, es titula *La meua mort* i, en diverses seccions, navega per la vida que «es queda reclosa en la memòria de la mort». I és que morir consisteix a prendre consciència de la quotidiana transparència de la vida. És una indagació i també l'assoliment de la trobada: «Algú busca la causa / mentre la nit fa parets en la memòria». D'ací que el temps es convertisca en material poètic des del primer poema i jugue amb paraules com «avenir», «present» i «memòria» vistes «amb la mirada fronterera». El subjecte poètic no es permet de perdre cap gest, cap paraula –per feble que siga–, tot resta arxivat, malgrat la confusió conduïda pels falsos records. Tanmateix, una mínima partícula serà suficient per tal d'esperonar el record, a no ser que siga la mort la que dalle tota possibilitat d'emmirallar-se en la frontera que separa les «hores d'audàcia pendular»: el que ha

estat, el que desem a les sitges, el que ens transcendirà. El poemari continua reblant la idea de la vibració permanent del fets instal·lats en la memòria i repeteix paraules com «núvols», «hores», «memòria»... per tal de partir de la contemplació i aixecar el perfil que sosté el material simbòlic dels poemes; evidentment, la nit, els núvols, la frontera... guanyen així una nova interpretació si abans la mort no ho impedeix.

D'altra banda, Enrique Falcón, en *El doble regreso de Samih al-Qasim* presenta un poema narratiu –entre epopeia tràgica i guió de còmic social– que escalfa la realitat miserable a l'Iraq. Esperança o revenja semblen els missatges més engrescats: «caerá quien nos domina / clavaremos a este niño en mis abrazos / vadeará la lucha / romperá su tiempo». El poemari d'Enrique Falcón va encapçalat per una citació de Mahmud Darwish que parla de com el seu poble ha estat ocupat: tot envaït, la terra, les cases, els camps, fins i tot el llenguatge «brutalment ocupats per la lògica de l'invasor». La citació esdevé el *leit motiv* del diàleg entre el subjecte poètic i Samih al-Qasim, poeta palestí nascut a Zarqá en 1939, autor de llibres com *Amb la sang a les palmes de la mà* (1967) i *La caiguda de les màscares* (1969). Els poemes no defugen centrar-nos en la

realitat més crua i periodística de la desfeta, i per això les al·lusions a l'exèrcit ianqui i al seu cap Barry McCaffery, responsable de matances de 300 i 400 soldats iraquians. El títol del recull, una vegada comprovat el contingut compromès, dóna veu a una nova protesta de Samih al-Qasim en boca d'Enrique Falcón; per això *El doble regreso de Samih al-Qasim* equival a la doble protesta. Al-Qasim és sinònim de notari de la desfeta, de protesta davant la intervenció militar d'un poble sobre l'altre; res no justifica la invasió d'un poble. També resulta propera aquesta poètica a l'aubiana, sobretot la que fa de notari (*Diario de Djelfa*), la que en part reflecteix els sentiments pels pobles perduts (*Antología Traducida*) i la que presenta la guerra des del punt de vista palestí i israelià (*Imposible Sinaí*). Aquesta filiació temàtica forma part de la voluntat de la veu poètica a plantar-li cara al puny sagnant de l'opressor: les presons són plenes de «dissidents», i el llibre de Falcón és un veritable colp de puny en la mateixa taula de l'ONU i en la mateixa taula de la nostra consciència. Compte! Tots dos poemaris són dos cares de la mort, la primera individual mentre que la segona es fa extensa a tot un país.

Pasqual Mas i Usó

Un bell himne solar

L'autora de *La llum primera* ens proposa un trajecte que des de l'assumpció de mites i referents de la cultura universal ens porta a la reflexió sobre el sentit de l'ofici i que acaba concretant-se en el paisatge nítidament dibuixat de la pròpia peripècia.

LA LLUM PRIMERA

M. ROSA FONT I MASSOT

«XIX PREMI DE POESIA "FESTA D'ELX"», 2004

COL·LECCIÓ «POESIA 3 I 4», 122

64 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2005

Qui açò subscriu confessa, no sense certa recança, que fins que el present volum no li va caure a les mans no coneixia res d'aquesta autora nascuda a Sant Pere Pescador el 1957. Recança perquè, si les dades consultades no enganyen, el llibre fou precedit de quatre poemaris (l'últim, *Aigua llunyana*, va ser publicat el 2001) i la novel·la *L'ànima del freixe* (2003), i així el plaer que li n'ha procurat la lectura es tiny del sentiment agredolç que suposa comprovar una vegada més les dificultats que a casa nostra té la difusió de la bona literatura, en competència desigual amb tones de paperassa buida. Curt i ras: ens trobem davant un poemari molt recomanable per als amants de la bona poesia, que en aquest petit país encara té massa conreadors navegant en el silenci.

La llum primera (la de l'alba, la vida que encén l'esclat solar) es divideix en tres seccions. La primera, «Cercles», la més extensa, amb un total de 21 poemes, ens

capbussa, amb una sorprenent eficàcia expressiva, en mites i referents literaris d'abast universal, des dels més moderns, actualitzats per Borges (el laberint, la biblioteca), als més allunyats en l'espai i el temps: alfabet i llengües extingits, poetes àrabs i xinesos, la teologia hindú, poesia mesopotàmica i egípcia, personatges de la mitologia grecollatina... A la vista d'aquest llistat, el lector podria pensar que es tracta d'una d'aquelles exhibicions de coneixements enciclopèdics a què tan aficionats són alguns poetastres i que obliguen el lector atent a tot de feixugues consultes. Res més lluny de la veritat que ens ocupa. M. Rosa Font camina amb una absoluta solvència i respecte per aquestes passeres universals amb un doble i noble propòsit: dissipar les fronteres cronològiques i espacials a l'encalç de la saviesa i el misteri irreductible, com ha fet sempre la poesia. Tanta complexitat es resol amb una dicció ben mesurada en què la veu lírica es trasmuda en cada personatge referit, de manera que els laments de Gilgames o Dido obren el prodigi de les veritats poètiques sense temps de caducitat i d'una saviesa recòndita. Heus ací un dels mèrits de la proposta: fer accessible i senzill el misteri que, un colp revelat, llisca entre les mans com aigua de pluja.

La segona part es titula «Paraules» i en una línia de continuïtat de to amb la secció anterior desplega el tema de la confiança en la paraula escrita, paràfrasi de l'*Elogi de l'escriba*, poema que amb molts altres de l'antiguitat Segimon Serrallonga ha vessat al català i que constitueixen una de les fonts més clares del present treball. Reivindicació de la paraula i el llibre, contenidors d'una memòria contra els embats del temps que ensorra palaus i piràmides. El poemari es clou amb «Terra», on la veu poètica ens passeja, serena i profunda, per alguns escenaris de la intimitat despullada de l'autora. Fet i fet, una obra madura que val la pena assaborir tranquil·lament, plena de ressonàncies i sentits que perviuran en la memòria del lector més sensible.

Manel Rodríguez-Castelló

El peso de la tristeza

Se recogen en este volumen varios artículos de Antonio Machado, algunos poemas y cartas en los que reflexiona sobre la Guerra Civil española, la mayor parte de ellos escritos durante su estancia en Rocafort. La edición está ilustrada con los dibujos de su hermano José Machado.

LA GUERRA

ANTONIO MACHADO

IL·LUSTRACIONES DE JOSÉ MACHADO

EDICIÓ A CURA DE JAUME PONT.

COL·LECCIÓ «CALABRIA/POESÍA», 56

144 PÀGINES

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2005

La Guerra es el último libro publicado en vida de Antonio Machado, posteriormente, no se sabe muy bien el motivo pero ha sido un texto excluido de otras ediciones de sus obras. Sin lugar a dudas, el mayor interés de este trabajo, sobre todo a la vuelta de los años, es que muestra con claridad y tono apesadumbrado la honda tristeza que sentía ante los hechos que estaba viviendo. Una tristeza que sólo fue la antesala de la que viviría durante su exilio en Colliure donde murió en 1939.

A través de estos textos aquí recogidos, no sólo vemos los sentimientos del poeta hacia la guerra y las circunstancias que la envuelven, sino una reflexión acerca de la muerte a la que mira de cerca. En una de las páginas señala su avanzada edad (menciona que tiene ya 60 años), escribe dos poemas, también incluidos aquí, a García Lorca y al escultor Emiliano Barral, los dos muer-

tos, y el tono de admiración encendida en el discurso a las juventudes socialistas son todo pistas que nos descubren a un Machado triste, cansado, en el que la edad pesa, en el que las ilusiones ya han desaparecido, que habla de la muerte que de alguna manera intuye como una realidad ya próxima.

Es especialmente entrañable la carta que le escribe desde Rocafort al hispanista ruso David Vigodsky, en ella le cuenta la triste muerte de Federico García Lorca, le felicita por sus traducciones de literatura española y le hace un breve resumen de las vivencias y dificultades por las que está atravesando la vida española en esos momentos dramáticos de guerra.

En el artículo sobre los milicianos Antonio Machado hace una serie de agudas reflexiones sobre el señoritismo español para ensalzar de esa manera las virtudes del miliciano. Al igual que hace con el discurso dedicado a las juventudes socialistas, con ello el poeta lo que hace es destacar los valores de justicia e igualdad proclamados por el socialismo. Un interés añadido a esta edición son los dibujos de José Machado, retratos a milicianos la mayoría de ellos, pero también algunos paisajes valencianos y un retrato de García Lorca y otro del escultor Emiliano Barral. Los dibujos rea-

lizados a carboncillo han sido reproducidos del original que se encuentra en la Biblioteca Histórica de la Universitat de València.

Mención especial merece también la cuidada explicación y el pequeño estudio de Jaume Pont, realizado para esta edición. Sus notas complementan ese breve pero delicado y curioso texto de Antonio Machado, a la vez que destacan su valor y la necesidad de rescatar del olvido dichas páginas. *La Guerra* es, en efecto, un texto curioso, singular, que nos muestra a un Machado sensible y lleno de ternura y a la vez muy comprometido con la situación por la que atravesaba España. Machado desvela además en este texto sus sentimientos sobre la justicia y su parecer sobre el comunismo y el socialismo. Un libro que nos descubre una faceta más del gran poeta.

Lourdes Rubio

Retrat d'Antonio Machado,
per Ramón Gaya

Poeta del desfici creador

Jenaro Talens treu a la llum un llibre sòlid, poemes en prosa, on l'excel·lent poeta que és demostra que els camins de la paraula mai no s'esgoten i on la font de l'escriptura és el desfici, lúcid i fèrtil que l'impulsa una i altra vegada a la literatura.

LA PERMANENCIA DE LAS ESTACIONES

JENARO TALENS

202 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2005

Jenaro Talens ha esdevingut poeta, bàsicament. Tanmateix, ha estat catedràtic universitari en disciplines literàries i de la comunicació a les universitats de València i actualment a les de Buenos Aires i Ginebra. Nascut a Tarifa l'any 1946, de pare valencià i mare granadina, fou un poeta matiner, intens: amb divuit anys publicà *En el umbral del hombre* i *Los ámbitos*, poemaris seguits per més d'una vintena de títols, recollits als volums *Cenizas de sentido*, *El largo aprendizaje*, *Orfeo filando en el campo de batalla*, *Viaje al fin del invierno*, *Profundidad del campo* i *El espesor del mundo*. Dues antologies ens aproximen la seua producció: *La constancia del nómada* i *Cantos rodados*. La seua obra poètica ha estat traduïda a deu idiomes. També ha escrit assaig i ha traduït autors com Shakespeare, Goethe, Trakl, Hölderlin o Novalis. Ha estat inclòs dins la generació dels 70, amb totes les vaguetats possibles al cas, tot i que

declara sentir-se lluny i prop ensem dels seus companys de generació. Per a escoltar i veure el poeta, podeu visitar www.cervantesvirtual.com/portal/poesia/talens/autor.shtml.

Amb aquest *La permanencia de las estaciones*, Jenaro Talens recupera l'impuls d'escriure mercès al defici, a la transcendència de la realitat viscuda que després d'un procés de maduració interior esdevé experiència, també, literària. Talens declara que no escriu si no sent la necessitat de fer-ho, sense planificació ni projecte que se n'isca d'allò natural, del que raja de l'interior de la veu poètica; evidentment, aquest fet es tradueix en una amplitud d'impuls literari i estilístic força determinant en els seus versos. La poesia de Talens no representa en cap cas una fugida, una sublimació dels problemes existencials, més aviat és hereua de la desorientació davant els fets que la vida presenta a la persona. Així, el fenomen de la multiplicitat és acceptat pel poeta no com a anomalia sinó com *una forma de estar en el mundo*. D'aquesta mutiplicitat de visions beu el seu jo traductor, on el poeta reconeix *escuchar la diferencia*, a assumir l'alteritat, el proïsme. L'alteritat, doncs, com a integrant del jo poètic de l'escriptor. El referent d'identitat, al seu torn, resulta pri-

mordial en la seua obra, així com la poètica del desig, no entesa com a mancança o anhel sinó com a constatació de la seua existència.

Aquest poemari recull les característiques esmentades de la seua poesia, bastida sobre el concepte de ritme interromput, de ritme bastit sobre els poemes en prosa com una estructura melòdica. Escrit en castellà, amb alguns poemes en valencià, provoca en el lector un acostament immediat a l'univers poètic de Talens; un llenguatge exempt de recargolaments i artificis verbals, cerca la claredat i l'audàcia en els conceptes. Amb tints de vegades crepusculars, la realitat basteix i alimenta els versos una i altra vegada. Sense cap dubte, ens trobem davant d'una obra, elevada i acurada que ens ofereix el millor d'un autor indòmit i fidel als seus camins poètics. Un dels pocs autors, en definitiva, que perduraran per damunt del temps i les circumstàncies.

Alexandre Navarro

Poetes socials, encara?

Ja fa anys que JMà Uyà insisteix en el motiu de l'«ànima civil», però crec que la seua pròpia veu li demana altres camins i que fins i tot alguns dels poemes d'aquest nou recull aporten un aire més fresc que el que desprèn el discurs una mica desgastat ja de la civilitat en poesia.

ÀNIMA CIVIL, 1990-1999. POEMES DE MIQUEL MOLINS

JMÀ UYÀ

COL·LECCIÓ «POESIA», 42

96 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2005

Els antecedents eren bons, perquè recordava JMà Uyà (no acabe de tindre clar si l'estrany abreujament del nom literari és intencionat) per un altre llibre seu que només havia canviat l'*Ànima civil, 1990-1999* d'ara pel de *Dèiem ànima civil* d'aleshores. I mantenia igualment el subtítol de *Poemes de Miquel Molins*. Parle de l'any 1989, quan Uyà va guanyar el «VI premi Manuel Rodríguez Martínez» d'Alcoi, i, entre altres coses, apuntava en una nota preliminar idees tan suggeridores com aquesta: «el poeta, per més que diguin, vol trobar el que no existeix, i com que no ho troba, es dedica a construir un monument laboriós al seu propi desencís». Així és que, entre això i aquella consciència de distanciament que el títol suggeria fa ja vint-i-cinc anys, em resultava atractiu veure cap on apuntaven els nous poemes. Mantinent una estructura pràcticament idèntica a la del llibre precedent, aquest *Ànima civil* s'expressa amb dicció més

continguda i ritme més arbitrari. Si fem cas a les dates de la portada, l'haurem d'entendre com a continuació del projecte iniciat en el llibre anterior, però en aquest segon lliurament sorprèn la reincidència en la mateixa idea que sembla alimentar el treball poètic d'Uyà: la només aparent antítesi, la complementarietat, crec que seria més just dir, entre la intimitat, la individualitat, la reclusió interior que l'«ànima» representa, i la condició implacable d'ésser social. Ja s'ha dit molt sovint que un poema ha de provocar uns efectes més que no dictar-los, suggerir-los més que no enunciar-los. Però afirmar això potser ja aniria en contra de la voluntat poètica d'Uyà, que en uns versos programàtics sol·licita: «La paraula és clam, tro, despit. / No feu de jardiner. Llaureu. [...] Ja són massa les veus / Entre el no-res. Poeta no cal / Per cantar l'alosa / Car canta sola / I és tota ella veu».

Qui tria dir coses en forma de vers ja ha pres una opció, abans que res, estètica. Tampoc és nou aquest discurs, i ara com ara resulta del tot estèril replantar l'eterna qüestió de l'autonomia del poema enfront de la poesia compromesa socialment, cívicament o moralment. Escric açò i se m'acut recórrer a un poema que, en la seua senzillesa sàvia, potser englobe i represente les dues

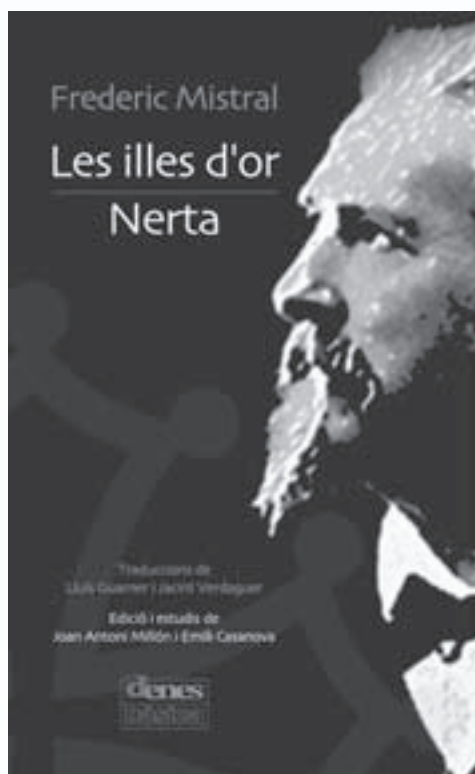
tendències juntes. Són aquells versos anònims, eternament actuals, que per qüestió de tradició simbòlica recorren a l'esperver, i no a l'alosa, per clamar contra la misèria de les guerres: «Al damunt de la tomba / hi ha nat un taronger, / i a la branca més alta / hi canta l'esperver, / que diu en son llenguatge, / sempre de cara al vent: / maleïdes les guerres / i aquell qui les va fer!».

Em fa l'efecte que la poesia de JMa Uyà dóna bons resultats quan el poeta s'oblida d'exposar les seues intencions, de proclamar un contradictori descrèdit literari, de justificar-se, en summa, poèticament. I la seua ironia, el seu deix d'escepticisme són més efectius i més prometedors també en aquest cas. Pense en poemes com «Els insectes», «L'avet del cantó» o «Les onze», de to sarcàstic, directes i fonèticament molt adequats per ser recitats i guanyar la complaença de l'auditori. Segur que s'hi capta la intenció crítica, de denúncia, sense necessitat d'haver-la enunciativa. Després que el poeta s'ha pronunciat amb escreix, hauria d'escometre sense subterfugis aquell «monument laboriós al propi desencís». Jo hi reste a l'expectativa.

Maria Josep Escrivà

Frederic Mistral, recuperat

Ens trobem davant d'un llibre que incideix en l'interès per l'occità que va desenvolupar la Renaixença. Un vessant significatiu i molt deixat de banda. Un llibre imprescindible per als iniciats en el tema, però poc recomanable per al lector en general.

LES ILLES D'OR; NERTA

FREDERIC MESTRAL

TRADUCCIÓ DE LLUÍS GUARNIER I JACINT VERDAGUER

ED. I ESTUDIS DE J. A. MILLÓN I E. CASANOVA

COL·LECCIÓ «BÀSICA», 8

320 PÀGINES

ED. DENES, PAIPORTA, 2005

Imaginem que entrem en una hipotètica classe de 4t d'ESO o de 1r de Batxillerat. Imaginem, posats a imaginar, que se'ns ocorreguera preguntar, demanar o consultar on va nàixer Jaume I, fundador, no ho oblidem, del Regne de València. O, per no ser tan agosarat, ens atreviríem a demanar qui foren els seus pares. La resposta, no cal dir-ho, seria el silenci.

Ja sé que el sistema educatiu voreja en massa casos el ridícul i, en d'altres, sembla que s'alia amb una vella mania que, diuen, cultivem els valencians: l'oblit d'allò que vam ser i, per tant, del que podríem ser.

Tanmateix, hi ha persones, institucions, que s'entesten a recuperar històries, tradicions i camins que en algun cas, com ho és aquest, només la Guerra Civil i la dictadura posterior van estroncar.

És aquest, per tant, més que un llibre de literatura, un llibre de recuperació i de dignitat que comparteix col·lecció amb Voltaire o Gabriel Miró, un llibre que ens

ajuda a entendre com s'ha distorsionat la història per interessos partidistes. Perquè, si no podem respondre a les preguntes que suara formulàvem, pitjor podrem contestar a les que respon el llibre, qüestions com ara què és el que ajunta persones singulars com Teodor Llorente, Lluís Guarner, Jacint Verdguer, Miquel dels Sants Oliver,... amb Frederic Mistral. Com és que a València es celebrà el 1930 el Centenari del naixement de Mistral, amb tota la pompa i circumstància, amb la participació de les autoritats civils –de dretes i d'esquerres–, i dels intel·lectuals. Com és que tot això ha quedat oblidat.

Però anem al contingut específic del llibre, que gaudeix d'un estudi introductori intens i gens extens, recomanabilíssim, un bon camí per comprendre la Renaixença valenciana i la seua continuïtat fins la Guerra Civil. Seguit d'un admirable treball de recuperació de dues obres traduïdes de Frederic Mistral (Premi Nobel del 1904, no ho oblidem): *Les illes d'or*, en versió original occitana i traducció de Lluís Guarner; una versió fidel que inclou la reproducció de la portada original i dels dibuixos que la il·lustraven. I *Nerta*, en versió de Jacint Verdguer, acompanyada pels dibuixos que va fer Junceda per a l'edició castellana de 1911.

Es tracta, doncs, d'un llibre molt cuidat, detallista i amb vocació divulgadora que

s'esforça per situar-nos en el context de les obres. Tanmateix, en el sentit literari estricte, no crec que es tracte d'una obra per a un públic ampli, perquè l'obra també constata una evidència: el s. XX és un segle on la literatura ha canviat moltíssim i ha seguit una evolució intensa marcada per tota una sèrie d'esdeveniments –la major part dels quals tristíssims– que han obligat a fer veritables bots estètics no només a la literatura, sinó a tot l'art en general.

Així, la visió idíl·lica que presenta del seu món Frederic Mistral a *Les illes d'or*, ens queda completament desfasada i només és en algun del poemes de circumstàncies on albirem la seua potència.

Nerta, en canvi, sí que ens podria resultar més propera perquè és un intent de recuperar les arrels a través de les tradicions populars, de llegendes, en aquest cas. El seu traductor –Jacint Verdguer– opta per la prosa –tot i que podríem parlar de prosa poètica, en molts casos– trobe que encertadament. I en molts passatges es pot captar la força creativa de Mistral compaginada amb la que va tenir Verdguer en el seu punt àlgid de creativitat literària: entre les edicions de l'*Atlàntida* i de *Canigó*.

Un llibre, doncs, exemplar en molts aspectes.

Josep Lluís Roig

La vida efímera

Selección de poemas galardonados en el «XXIV Premio de Poesía Ciutat de Benicarló». En ellos el autor de consolidada trayectoria poética trata temas como la vanidad, el paso del tiempo, los sueños y su simetría, sentimientos y reflexiones en torno a la vida.

LA SIMETRÍA DEL SUEÑO

JOSÉ MARÍA MOLINA CABALLERO

«PREMIO POESÍA CIUTAT DE BENICARLÓ», 2004

COL·LECCIÓ «POESÍA», 7

56 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALENCIA, 2005

Los poemas de José María Molina tienen un tono de reflexión del que no está exento cierta melancolía, un tinte que en ocasiones adopta la forma de crítica al mundo de la vanidad tan común en nuestro tiempo, pero muchos de sus poemas tienen también un tono optimista, en el que se nota la estima por placeres de la vida, la amistad, el amor. Bajo un lenguaje preciso y exacto el autor desgana sus sentimientos y nos muestra sus finas dotes de observador de la realidad que le circunda al mismo tiempo que nos muestra su más íntimo sentir sobre lo efímero de la vida, sus enigmas, sus luces y sus sombras.

La poesía de José María Molina no abunda ni en metáforas ni abusa de elementos simbólicos, pero sí consigue envolver al lector en la atmósfera propia y personal que crea. El lector se involucra en su línea de pensamiento y reflexión y agradece que el tono íntimo de muchos de los poemas sea una invitación para acercarse a una serie de temas como lo fugaz y lo breve y los aspectos banales de la vida. No es extraño que *La simetría del sueño* hay sido un libro galardonado, pues sus bondades son obvias para lectores y amantes de la poesía. La trayectoria poética de José María Molina y la concesión de este premio de la Villa de Benicarló nos descubre no sólo su solidez como creador de una obra poética ya importante, sino sus po-

sibilidades para engrosar la nómina de una de las voces más serias de la poesía española contemporánea.

Manuel Gahete Jurado es el autor del prólogo en el que analiza con mucho acierto el contenido de los versos recogidos en este volumen así como la fuerza creadora del autor, al mismo tiempo que contextualiza su trabajo y sitúa su obra dentro del ámbito poético.

José María Molina Caballero es un gran activista y dinamizador del mundo de las letras, ha sido fundador y director de la editorial y revista literaria *Ánfora Nova*, es colaborador habitual de periódicos y revistas nacionales y extranjeros. Por su amplio y sólido itinerario como poeta ha sido incluido en numerosas antologías. José María es autor entre otros de las siguientes obras de poesía: *Río de sombras* (1990), *Silencios rotos* (1991) y *Convidados de Piedra* (1991). Ha recibido numerosos accésit y premios como el «Gustavo Adolfo Bécquer» de la Junta de Andalucía o el «Rafael Alberti». También es autor de varios libros de narrativa, *Crónica de soledades* (1992), *La isla del olvido* (1994) y *Círculos concéntricos* (1996), entre otros. José María Molina es además miembro de la Asociación Colegial de Escritores de España y de la Andaluza de Críticos Literarios. Parte de su obra ha sido traducida al italiano y al portugués.

Lourdes Rubio